

TUDÓSÍTÁSOK, HÍREK

A SZOMBATHELYI JOGSZOLGÁLTATÁS ÉVSZÁZADAIBÓL. KITHONICH JÁNOS HALÁLÁNAK 400., A POLGÁRI IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS KEZDETÉNEK 150. ÉS A SZOMBATHELYI TÖRVÉNYSZÉK MŰKÖDÉSÉNEK 130. ÉVFORDULÓJA TISZTELETÉRE RENDEZETT TUDOMÁNYOS EMLÉKÜLÉS.

Szombathely, 2019. december 20.

2

2019 decemberének egyik utolsó, mondhatni záró tudományos eseménye volt a Szombathelyi Törvényszéken december 19-én tartott emlékülés, amely címe szerint „A szombathelyi jogszolgáltatás évszázadaiból” adott nagyívű áttekintést. De miért ez a késői időpont? Nem másért, mint Kithonich János jogtudós halálának 400. évfordulója alkalmából. Az ő szombathelyi kötődéséről, itteni ügyvédi működéséről, csak kevesen tudnak, ám a jogtörténészek előtt jól ismert személyiség. Mindenesetre saját korán messze túlmutató jelentőségre tett szert: tisztelői a „splendida iuris praxeosque patriae lucerna” (a hazai joggyakorlat fénylő lámpása) jelzővel illették.

Dr. Andor Szabolcs, a Szombathelyi Törvényszék elnöke nyitotta meg a felolvasó ülést. Emlékeztetett, hogy a bírói függetlenség alkotmányjogi alapelveinek kimondásának is kerek évfordulóját ünnepeljük: az 1869. évi IV. törvénycikk mérföldkő a polgári igazságszolgáltatás megteremtésének útján. Sőt, a szombathelyi törvényszéknek is kerek évfordulója volt; éppen 130 évvel ezelőtt kezdte meg működését.

Az előadói gárda összetétele jól tükrözte a tudományszakok közti szoros kapcsolatot: két jogász és két történész ismertette ennek a hosszú útnak néhány fontos állomását.

Elsőként dr. Gedeon Magdolna, a Miskolci Egyetem docense beszélt Kithonich Jánosról. A 17. század kormányzati, jogalkotási és politikai környezetében helyezte el a jogtudóst, méltatta elméleti tevékenységét. Legnagyobb hatású műve az 1619-ben megjelent „Directio methodica” című kommentár Werbőczy Hármaskönyvéhez. Ez szinte azonnal átment a napi használatba, és a továbbiakban, egészen a reformkorig nélkülözhetetlen kézikönyve volt a hazai jogászságnak. Hamar lefordították magyarra – Kászoni János adta ki Váradon 1647-ben –, kivonatokat, másolatokat készítettek belőle. Az Országos Széchényi Könyvtár kéziratárában nyolc „Excerpta Kithonicsiana”, többé-kevésbé magánmunka lelhető fel, nem beszélve más könyvtárak gyűjteményeiről. Kithonich munkájának előnye kortársaival, pl. Baronyai Decsi János elvont elméleti irányultságú „Syntagma ...”-jával szemben a gyakorlatiassága, közvetlen használatra alkalmassága volt.

Kithonich ezt a gyakorlati irányultságát minden bizonnyal szombathelyi tartózkodása idején szerzte. A felolvasó ülés második előadója, dr. Dominkovits Péter levéltáros–történész Kithonich életének ezt az időszakát vette beható vizsgálat alá. Dominkovits már az általa írt, közelmúltban megjelent Szombathely-monográfiájában felhívta a figyelmet Kithonichra. A Horvátországból, Kosztanica városából származó nemes valószínűleg a győri püspök – Szombathely földesura – támogatását élvezve jött a városba, vállalt tisztséget, többek között várnagyi és iskolamesteri posztot is betöltött, majd házassága révén a helyi elitbe került. Ügyvédként folyamatosan kimutatható szereplése a vármegyén és a városi tanács előtt egyaránt. Eme gyakorló jogászi tapasztalat sűrűsödik össze élete vége felé megfogalmazott kézikönyveiben.

Ezidáig kevesen tudtak arról, hogy ilyen jelentős személyiség – szombathelyi ügyvédségből a királyi jogügyigazgatóságra emelkedett; ennek a tisztségnek mai megfelelője talán a főállamügyészség – alakította a város politikai és társadalmi életét. Feiszt György nyugdíjas levéltáros, mintegy tovább szűkítve a vizsgálatok látószögét, éppen az itteni tartózkodásának nyomait, bizonyítékait kereste. Az előadás, ahogy a címe hangsúlyozza, kísérletnek tekintendő, s mint ilyen, végeredménye további megerősítésre szorul, ez azonban semmit nem von le érdekességéből. Az egykorú és közel egykorú adó-jegyzekek, házösszeírások szórványos adatait összevetve kiderült, hogy hol állhatott Kithonich egykori lakóháza a mai főtéren.

A tematikában nagy időbeli ugrást, de egyúttal a jelen korhoz való közeledést jelentett dr. Baráth Attilának, a Körmenyi Járásbíróság elnökének előadása, amelyben a Szombathelyi Törvényszék 130 éves működését foglalta össze. Szó esett az épületről is, de főleg a személyekről. Azokról a bírásokról, jogászokról, akik hűségesen szolgálták a jog és igazság ügyét, vállalva akár a politikai meghurcoltatást is.

Az előadáshoz kis kamarakiállítás kapcsolódott, amely bemutatott néhány a korhoz köthető levéltári és könyvtári dokumentumot: formulagyűjteményt, széljegyzetekkel ellátott Tripartitumot, a Directio több egykorú, illetve reprint kiadását.

Köszönet illeti a szervezőket és segítőiket: a Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltára, a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár munkatársait, továbbá a Magyar Jogászegylet Vas Megyei Szervezete és a Vas Megyei Ügyvédi Kamara vezetését, akik támogatásukkal lehetővé tették ezt a konferenciát.

(Kóta Péter)